

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Arkeologisk förundersökning av plats för bytomt i Hågesta i Sollefteå.

Fornlämning: Raä 124:1. Fastighet: Hågesta 3:115
Socken: Sollefteå. Kommun: Sollefteå. Landskap:
Ångermanland.

Rapportnummer 2020:4
Ola George

Västernorrlands museum
Box 34
871 21 Härnösand
www.vnmuseum.se

Arkeologisk förundersökning av plats för bytomt i Hågesta i Sollefteå.

© Västernorrlands museum, Ola George
Härnösand 2020
Foto: Västernorrlands museum

ISSN 2000-0111

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning	5
Syfte.....	5
Metod	6
Beskrivning av fornlämningen.....	6
Historiska kartor	6
Fynd.....	8
Tolkning och diskussion.....	9
Tekniska och administrativa uppgifter	10
Arkivhandlingar	10
Referenser	10
Bilaga 1. Fotolista	11
Bilaga 2. Fotoark	12

Sammanfattning

Vid förundersökningen grävdes 11 schakt på sammanlagt 167 m². Inga anläggningar påträffades dock inom undersökningsområdet.

Enligt fornlämningsregistret ska Hågesta gårdtomt ha legat på platsen enligt 1693 års geometriska karta. Efter nya kartstudier visar det sig att bytomten förmodligen legat något längre åt nordöst än markeringen i fornlämningsregistret.

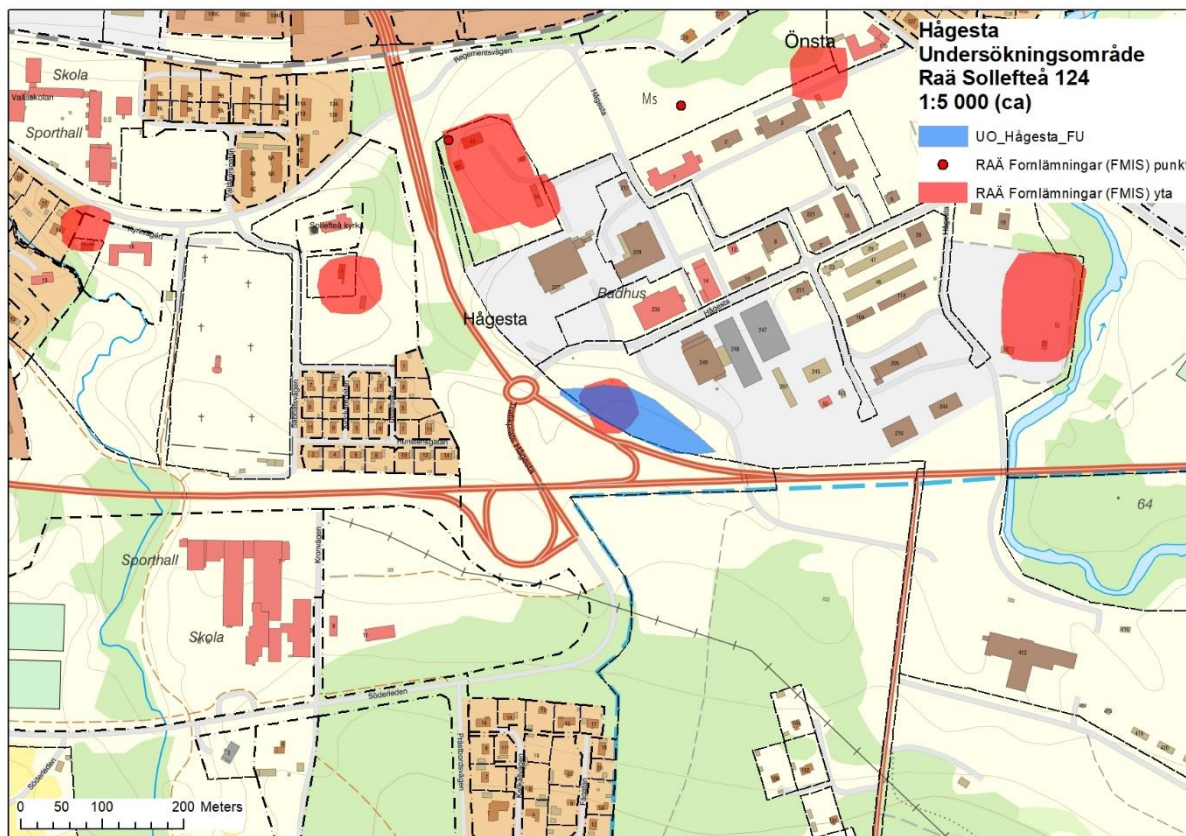
På platsen för schakt 1 har det enligt ekonomiska kartan (cirka 1960) legat en byggnad som det inte hittades några spår av vid förundersökningen.

Vid schakt 9 och 11 ska det enligt kartan över laga skifte från 1845 legat byggnader. Inga spår kunde heller ses efter dem.

De två fynd som påträffades vid förundersökningen, en uniformsknapp och en ornerad knivslida av koppar dateras till historisk tid.

Inledning

I samband med att Sollefteå kommun planerade en ny detaljplan för ett område inom fastigheten Hågesta 3:115 och byggplaner fanns beslutade Länsstyrelsen att en arkeologisk förundersökning behövde genomföras.

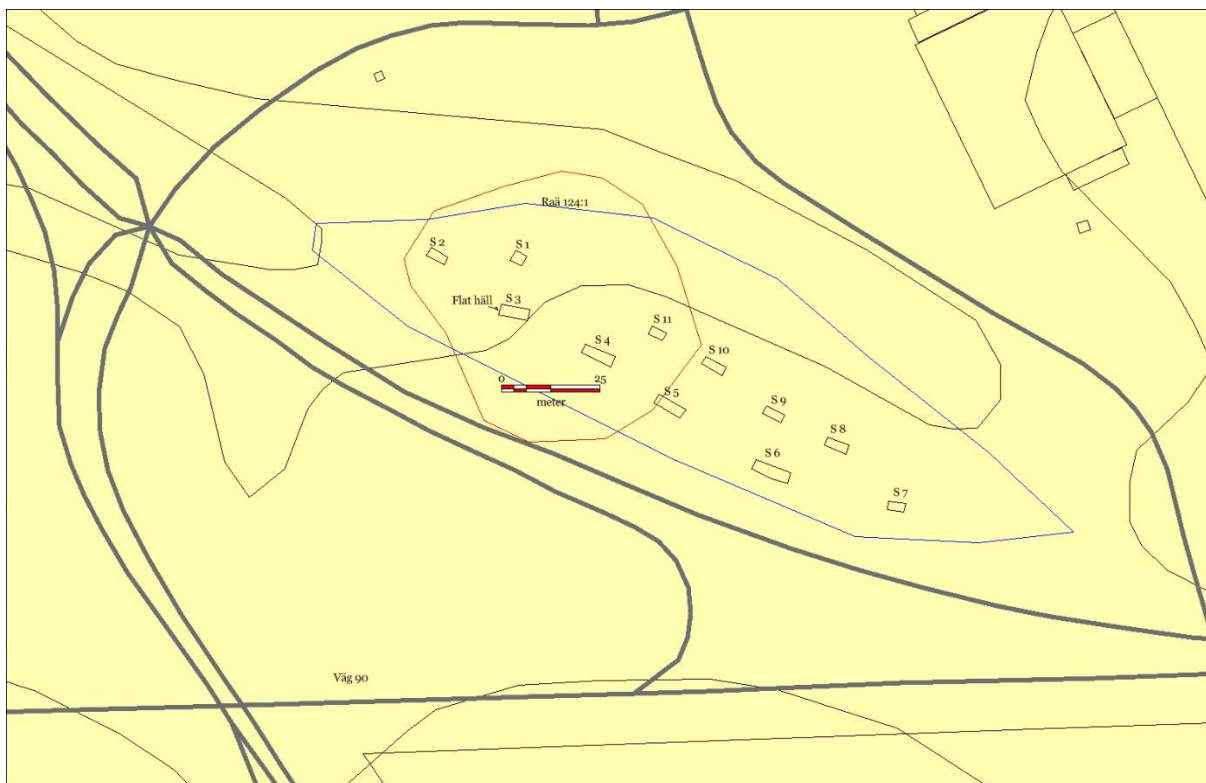
Figur 1. Översiktskarta med undersökningsområde och fornlämningar.

Syfte

Förundersökningen skulle fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara fornfynd inom undersökningsområdet. Förundersökningens syfte är ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Underlaget ska också användas för att bedöma behov och omfattning av eventuell arkeologisk slutundersökning. Resultaten ska också kunna användas av undersökare för att beräkna omfattning och kostnad för en eventuell slutundersökning. Resultaten ska även kunna användas i företagarens planering.

Metod

Vid utredningen av området användes grävmaskin för att gräva skiktvis genom åkerjorden ner till orörda nivåer. De grävda schakten mättes därefter in med RTK-GPS och området dokumenterades genom fotografering. Metalldetektor användes fortlöpande vid schaktningen och även ytorna intill schakten söktes av.

Figur 2. Översikt av utredningsområdet markerat med blått streck, fornlämningen Raä 124:1 markerad med rött streck och schakt.

Beskrivning av fornlämningen

Gårdstomt, ca 60 x 60 meter (NNV-SSÖ). Ungefärligt markerad enligt 1693 års karta. Kartan som uppgifterna refererar till är akt 4 år 1693.

Historiska kartor

För att spåra äldre bebyggelse inom undersökningsområdet genomfördes studier av historiska kartor över det aktuella området. Husmarkeringen som ligger till grund för Raä 124:1 på 1693 års karta (geometrisk karta 1693, Sollefteå socken, Övergård med Önsta nr 1) är troligen placerad ett stycke sydväst om det verkliga läget. På kartan över laga skifte från 1845 (laga skifte på inägor 1845, Sollefteå socken Hågesta nr 1-3) syns däremot ett hus inom undersökningsområdet vid schakt 11.

Figur 3. 1693 års karta över Hågesta lagd på ortofoto. Den skrafferade markeringen för bytomten ligger sydväst om platsangivelsen från 1693.

Figur 4. Karta över laga skifte i Hågesta 1845 med fornlämningsområdet och schakten lagda över ekonomiska kartan från 1963. Flera byggnader finns inom förundersökningsområdet men inga spår av dem påträffades vid förundersökningen.

Fynd

Trots att metalldetektor användes hittades få föremål. Endast en ornerad knivslida av koppar och en knapp tillvaratogs och konserverades. Båda föremålen ser ut att vara från historisk tid.

Figur 5. Ornerad knivslida av koppar.

Fyndnr	Pnr	Föremål	X	Y	Z	Vikt	Storlek	Kommentar
1	41	Knapp	7005445,8	615476,01	81,85	5,4	Diam 25, tj 6	Troligen militär knapp
2	51	Knivslida	7005495,1	615377	76,38	50	136 x 29 x 20	Ornerad, av kopparlegering

Fyndlista för fynden från förundersökningen.

Tolkning och diskussion

Vid förundersökningen påträffades inga fornlämningar eller bebyggelselämningar. Endast två fynd tillvaratogs, en ornerad knivslida av kopparlegering och en knapp som dateras till historisk tid.

Hågesta gårdtomts centrala delar har under 1600-talet troligen legat ett stycke åt nordöst, på andra sidan den lilla bäck som rinner genom området. Några spår av de bebyggelselämningar som finns med på kartan över laga skifte från 1845 kunde inte heller påvisas vilket kan bero på bortodling i samband med åkerbruket.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-4800-19

Länsmuseets dnr: 2019-104

Län: Västernorrland

Landskap: Ångermanland

Kommun: Sollefteå

Socken: Sollefteå

Fastighet: Hågesta 3:115

Kartblad: 19 H 1e

Undersökt yta: 167 m²

Belägenhet i Sweref 99 TM: N 705 500 E 615 390

Höjd över havet: 47-53 meter

Undersökningstid: 7-8/10-2019

Personal från Västernorrlands museum: Ola George och Maria Lindeberg.

Rapportsammanställning: Ola George.

Dokumentationsmaterial i form av ritning, fotografier, dagbok mm förvaras på Västernorrlands museum.

Arkivhandlingar

Ärendet kommer att förvaras i museets arkiv.

Referenser

Geometrisk karta 1693, Sollefteå socken, Övergård med Önsta nr 1.

Laga skifte på inägor 1845, Sollefteå socken Hågesta nr 1-3.

Bilaga 1. Fotolista

Foto nr	Beskrivning	Fotad från
1	Översikt av östra delen av undersökningsområdet	Västnordväst
2	Arbetsbild, Ola George övervakar schaktningen	
3	Schakt 4	Sydöst
4	Arbetsbild, Ola George söker av schakt med metalldetektor	Västnordväst
5	Schakt 1	Sydöst
6	Schakt 1	Öst
7	Schakt 2	Sydöst
8	Schakt 3	Väst
9	Schakt 4	Nordväst
10	Översikt av östra delen av undersökningsområdet	Nordväst
11	Schakt 6	Sydöst
12	Schakt 8	Nordväst
13	Översikt av undersökningsområdet med schakten	Nordväst
14	Översikt av västra delen av undersökningsområdet	Nordöst
15	Översikt av undersökningsområdet med schakten	Nordväst
16	Ornerad knivslida	

Bilaga 2. Fotoark

1.JPG

2.JPG

3.JPG

4.JPG

5.JPG

6.JPG

7.JPG

8.JPG

9.JPG

10.JPG

11.JPG

12.JPG

13.JPG

14.JPG

15.JPG

16.jpg